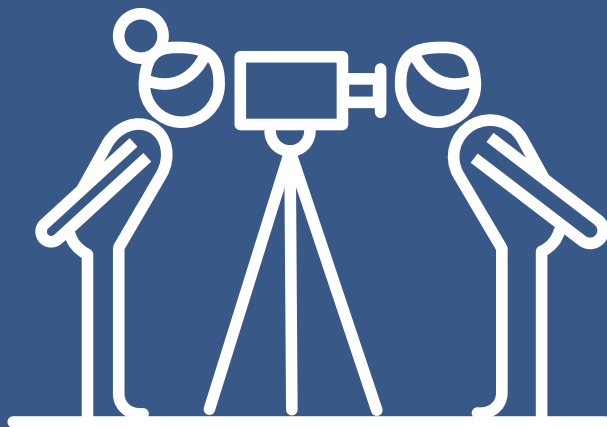

Samarbejdsprogram for **kultur** 2025–2030

Sammen for et kreativt, bærekraftig og
synlig Norden

Innhold

Forord	3
Innledning	5
Politiske prioriteringer	8
Mål 1: Kunst- og kulturaktører i Norden har gode forutsetninger for klimavennlig produksjon, formidling og distribusjon av kunst og kultur	10
Mål 2: Norden er en synlig, konkurransedyktig og kreativ region	12
Mål 3: Det kulturelle og språklige mangfoldet i Norden er styrket og bidrar til økt samhold, tillit og integrering i Norden	14
Mål 4: Kultursektorens og mediernes rolle i beredskap for kriser og i møte med digitalisering og ny teknologi er fremmet	16
Oppfølging og evaluering av samarbeidsprogrammet	18
Om denne publikasjon	19

Denne publikasjonen finnes også som en webtilgjengelig online-versjon:
<https://pub.norden.org/politiknord2024-734>

Forord

Parisa Liljestrand, kulturminister, Sverige og Karen Ellemann, Nordisk minisisterråds generalsekretær

De nordiske kulturministrenes samarbeid om kunst, kultur og medier er et kjerneområde i Nordisk ministerråd. I de nordiske landene står vi sterkere sammen gjennom et utviklet kultursamarbeid over grensene. I møte med store indre og ytre samfunns- og omverdensforandringer blir det tydelig at et fritt og levende kulturliv og frie medier spiller en avgjørende rolle for samhold, håp og livskvalitet.

Grunnlaget for Nordisk ministerråds kultursamarbeid ligger i vår felles historie med utveksling over grensene, mellom kulturaktører, organisasjoner og institusjoner. Prinsippet om armlengdes avstand mellom politikk og kulturlivet er veiledende og understreker viktigheten av våre fellesnordiske programmer, hus og institusjoner. Den nordiske støtten som fordeles til kulturlivet, åpner for blant annet nettverksbygging, erfaringsutveksling, felles prosjekter og verk. Tiltak som vektlegger den tverrnasjonale merverdien, skal prioriteres.

Samarbeidsprogrammet setter kursen for det nordiske kulturpolitiske samarbeidet for perioden 2025–2030. Som i programmet for perioden 2021–2024 beskrives de politiske målene og prioriteringene som skal bidra til styrket kulturell bærekraft i Norden, og dermed bidra til realiseringen av Nordisk ministerråds Visjon 2030 om at Norden skal bli verdens mest bærekraftige og integrerte region.

Ministerrådet for kultur legger i de kommende årene særlig vekt på å opprettholde resiliente (motstandsdyktige) og demokratiske samfunn. Arbeidet for et inkluderende kulturliv som er tilgjengelig for alle, er prioritert, ikke minst for å styrke barn og unge og deres trivsel. De siste årenes hendelser har vist at et fortsatt vern av frie kunstneriske uttrykk og en styrket beredskap for beskyttelse av kulturarv er områder som krever både diskusjon og felles handling. Samarbeidet i tidligere programperioder rundt desinformasjon og teknologigigantenes påvirkning på den demokratiske samtalen, samt kulturens og mediernes rolle i den grønne omstillingen, har gitt konkrete resultater som vi kan bygge videre på. Sammen kan vi i de nordiske landene bidra til å styrke kulturens rolle internasjonalt og bygge bærekraftige og resiliente samfunn.

Kultur- og medieaktører i Norden, representanter for sivilsamfunnet og forskersamfunnet samt Nordisk råd har gitt innspill til utfordringer og samarbeidsområder innenfor samarbeidsprogrammet. De nordiske kulturinstitusjonene og kultursektorens strategiske partnere som får finansiering fra Nordisk ministerråd, har også kommet med innspill underveis i prosessen.

Parisa Liljestrand
Kulturminister, Sverige

Karen Ellemann
Generalsekretær, Nordisk ministerråd

Innledning

Samarbeidsprogrammet for kultur beskriver politiske mål og prioriteringer for 2025–2030 som skal bidra til styrket kulturell bærekraft i Norden.

Samarbeidsprogrammet er det styrende dokumentet for all aktivitet under Ministerrådet for kultur. Programmet ble godkjent av Ministerrådet for kultur 26. august 2024 og gjelder frem til 31. desember 2030.

Samarbeidsprogrammet skal bidra til å realisere Nordisk ministerråds visjon om å gjøre Norden til verdens mest bærekraftige og integrerte region innen 2030. Hele Nordisk ministerråd arbeider for å nå visjonen gjennom de tre strategiske prioriteringsområdene.

Kunsten og kulturens frihet, de frie og uavhengige mediene og prinsippet om armlengdes avstand legger grunnlaget for frie ytringer, kunnskapsdeling, demokratisk deltakelse og dialog. Det er særlig viktig å hegne om disse prinsippene i en tid med store samfunnsutfordringer. Tilliten i befolkningene og samfunnets resiliens vil bli styrket gjennom videreføringen av det nordiske kultursamarbeidet. Samarbeidet bidrar til demokratiske og åpne samfunn og binder folk i Norden sammen. Det nordiske språkfellesskapet skaper tilhørighet og en fellesnordisk identitet. Ivaretagelse av kulturarv styrker kunnskapen om historie og skaper fellesskap i samtiden.

Nordisk samhold og integrasjon skal bygges med solid nordisk kultur- og mediepolitisk samarbeid. Siden Helsingforsavtalen ble undertegnet i 1962, har kultursamarbeidet vært et kjerneområde i Nordisk ministerråd. Helsingforsavtalen slår fast at det nordiske samarbeidet skal støtte og styrke kulturell utvikling, fremme utveksling innen litteratur, kunst, musikk, teater, film og øvrige kulturområder og ivareta samarbeidsmuligheter innen radio og TV.^[1] Med dette som utgangspunkt skal det nordiske kultursamarbeidet styrke og fremme utveksling mellom kultur- og medieaktører på tvers av Norden, stimulere til vekst i de kulturelle og kreative næringene og bidra til økt mobilitet og dialog.

Ministerrådets kulturinstitusjoner og kulturstøtteprogram er bærende strukturer i det nordiske kulturpolitiske samarbeidet og har en viktig rolle for Vår visjon 2030. Institusjonenes virksomhet og støtteprogrammernes bidrag når langt ut i det nordiske, nordisk-baltiske og internasjonale kulturlivet.

Gode kulturopplevelser, der også kulturarv bevares og utvikles, bidrar til fellesskap, økt livskvalitet og trivsel og er derfor verdifulle for alle som bor i Norden, særlig for barn og unge. Kulturen skal være relevant og meningsfull for alle, gjennom økt fokus på mangfold, inkludering og deltakelse.

1. Nordisk ministerråd og Nordisk råd, 1996, *Helsingforsavtalen*, artikkel 13.

Urfolks og nasjonale minoriteters språk og kultur, og deres språklige og kulturelle rettigheter, skal ha en berettiget plass i det nordiske kultursamarbeidet. Det samiske folket og flere nasjonale minoriteter opererer naturlig på tvers av landegrensene i Norden. Dette grenseoverskridende samarbeidet er av stor verdi for det nordiske fellesskapet.

Politikkutviklingen på kulturområdet skal være kunnskapsbasert og aktuell og bygge på forskningsbaserte utredninger og statistikk.

[Ministerrådets policy for integrering av bærekraftig utvikling, likestilling og et barneretts- og ungdomsperspektiv](#) utgjør et viktig grunnlag for utviklingen av nordiske kultur- og mediepolitiske innsatser.

Vår visjon 2030

Et **konkurransedyktig** Norden

Sammen vil vi fremme grønn vekst i Norden basert på kunnskap, innovasjon, mobilitet og digital integrering.

Et **grønt** Norden

Sammen vil vi fremme en grønn omstilling av samfunnene våre og arbeide for karbonnøytralitet og en bærekraftig sirkulær og biobasert økonomi.

Norden skal bli verdens mest bærekraftige og integrerte region

Et **sosialt bærekraftig** Norden

Sammen vil vi fremme en inkluderende, likestilt og sammenhengende region med felles verdier og styrket kulturutveksling og velferd.

All virksomhet i Nordisk ministerråd skal bidra til å oppfylle vår visjon om at Norden skal være verdens mest bærekraftige og integrerte region i 2030.

Samarbeidsprogrammet beskriver hvordan sektoren vil arbeide med de tre strategiske prioriteringsområdene.

Politiske prioriteringer

”

Et konkurransedyktig, synlig og kreativt kultursamarbeid skal bidra til å styrke de nordiske kulturaktørenes arbeidsmuligheter i og utenfor Norden, bidra til utvikling og innovasjon og gi nordiske kunst- og kulturaktører bedre synlighet på internasjonale arenaer.

Kunst og kultur har en umistelig egenverdi, og forutsetningene for kunst og kultur skal derfor styrkes og finnes nærværende for alle i våre samfunn. Siden det forrige kulturpolitiske samarbeidsprogrammet ble vedtatt i 2020, har det skjedd store forandringer både i Norden og globalt. Det nye nordiske samarbeidsprogrammet for Ministerrådet for kultur skal bidra til å møte felles utfordringer og skape synergier gjennom sektorovergrepene innsatser.

Norden har en verdensledende posisjon innen kulturelle og kreative næringer. Statusrapporten for Vår visjon 2030 viser imidlertid at importen av kulturprodukter fra andre nordiske land minsker.^[2] Det nordiske kultursamarbeidet vil møte denne

2. Nordisk ministerråd, 2023, "[NORDEN – en bæredygtig og integrert region?](#)"

utfordringen gjennom økt mobilitet og internasjonal profilering av nordisk kunst og kultur. Et konkurransedyktig, synlig og kreativt kultursamarbeid skal bidra til å styrke de nordiske kulturaktørenes arbeidsmuligheter i og utenfor Norden, bidra til utvikling og innovasjon og gi nordiske kunst- og kulturaktører bedre synlighet på internasjonale arenaer. Samarbeid med kunst- og kulturaktører i Nordens nærområder, blant annet i Baltikum, Arktis og Ukraina, skal bidra til kompetanseutveksling og nettverksbygging.

I en tid der kultur- og medieaktørenes vilkår og forutsetninger endres som følge av digital utvikling, teknologigigantenes innflytelse og kunstig intelligens (AI) skal Norden i fellesskap arbeide med utfordringene og mulighetene knyttet til digital utvikling. Dette er utfordringer som blant annet har blitt kommentert i anbefalingene fra den nordiske tenketanken for teknologigigantenes innflytelse på den demokratiske samtalen.^[3] Samarbeid på teknologiområdet skal bidra til at Norden fremstår som en samlet teknologidemokratisk region.

Det nordiske kultursamarbeidets utgangspunkt er at alle skal ha like muligheter til deltakelse. Forskning viser at deltakelse i kulturlivet har med kjønn, sosioøkonomi, utdanningsnivå og geografi å gjøre. Dette gjelder også barn og unges kulturdeltakelse.^[4] Et likestilt kunst- og kulturliv, uten diskriminering og tilgjengelig for alle, bidrar til sterkere integrering i Norden.

Kulturlivet i Norden ble sterkt preget av covid-19-pandemien. Kunstneres og kulturaktørers vilkår for å skape, utøve og formidle kunst og kultur ble hardt prøvet.^[5] Blant annet viser studier at nyhetsmedienes inntekter ble redusert, samtidig som publikums nyhetsinteresse økte.^[6] Endringer i kultur- og medievaner kan også ses i sammenheng med en generell turbulens i samtiden. Et sterkt og livskraftig kultur- og mediasamarbeid skal derfor gjøre Norden bedre rustet under kriser og samfunnsendringer.

Nordisk ministerråd for kultur har vedtatt mål og delmål for perioden 2025–2030. De politiske prioriteringene styrer all aktivitet innenfor det kulturpolitiske området i det nordiske samarbeidet. Sektoren skal utvikle initiativer og aktiviteter i tråd med målene.

3. Nordisk ministerråd, 2023, [En nordisk tilgang til den demokratiske debat i tech-giganternes tidsalder: Anbefalinger fra Nordisk Tænkertank for Tech og Demokrati](#)
4. Kulturanalys Norden, 2023, [Delaktighet i kulturlivet i Norden](#)
5. Kulturanalys Norden, 2023, [Kultursektoren efter covid-19-pandemin](#)
6. Nordicom, 2021, [Covid-19 och de nordiska nyhetsmedierna](#)

Mål 1: Kunst- og kulturaktører i Norden har gode forutsetninger for klimavennlig produksjon, formidling og distribusjon av kunst og kultur

Et grønt Norden

Kunsten, kulturen og kunnskapen om kulturarv gir perspektiver og hjelper oss å forstå og håndtere klimaendringer, tap av biodiversitet og forurensing i hav og på land. Kunst og kultur bidrar i omstillingen til mer bærekraftige livsstiler. Nordiske innsatser på kulturområdet skal bidra til å fjerne barrierer for grønn omstilling og legge til rette for erfaringsutveksling og nye modeller for en mer fremtidsrettet og klimanøytral produksjon, formidling og distribusjon av kunst og kultur.^[7] De kulturelle og kreative næringene spiller en viktig rolle i dette. Kultursamarbeidet skal ha søkelys på sårbar kulturarv i tråd med internasjonale konvensjoner.

7. [Nordic Green Roadmap for Cultural Institutions](#) er et eksempel på et fellesnordisk initiativ for grønn omstilling av kultursektoren.

Delmål 1.1: Kunst- og kulturaktører i Norden har økt kunnskap og kompetanse om hvordan kunsten og kulturlivet påvirker og påvirkes av klimaendringene.

Delmål 1.2: Kunstens og kulturens rolle i å kommunisere og gi nye perspektiver på klimaendringene og den grønne omstillingen er styrket og synliggjort i tråd med kunst- og kulturfeltets egne produksjonsvilkår.

Delmål 1.3: Samarbeid om grønn bevaring, bruk og formidling av kulturarv som er sårbar for klimaendringer, er etablert.

Mål 2: Norden er en synlig, konkurransedyktig og kreativ region

Et konkurransedyktig Norden

Et synlig og kreativt Norden gir bedre arbeidsmuligheter og levekår, sterkere nettverk og kompetanseutveksling for nordiske kunstnere og kulturaktører. Samarbeid med aktører i Arktis og Baltikum og mobilitet på tvers av grensene i regionen skal stå sentralt og bidra til å fremme Norden som en foregangsregion for ytringsfrihet og fri kunst og kultur. De kulturelle og kreative næringene bidrar til konkurransekraft og verdiskaping. Det nordiske kultursamarbeidet skal på bærekraftig vis støtte opp om innovasjon i utvikling av nye partnerskap og forretningsmodeller samt klimavennlig produksjon, formidling og markedsføring av kunst og kultur i og utenfor Norden.

Delmål 2.1: Kommunikasjon og formidling av kunst og kultur i og utenfor Norden er styrket.

Delmål 2.2: Mobilitet og utveksling mellom nordiske kunst- og kulturaktører og aktører i Arktis, Baltikum og Nordens nærområder har økt.

Delmål 2.3: Felles kultursatsinger utenfor Norden er iverksatt og bidrar til internasjonal profilering av nordiske kulturaktører og synliggjøring av Norden som en kreativ region.

Mål 3: Det kulturelle og språklige mangfoldet i Norden er styrket og bidrar til økt samhold, tillit og integrering i Norden

Et sosialt bærekraftig Norden

Kultur- og språksamarbeid skaper fellesskap, forståelse og tillit mellom folk i Norden og bidrar til en sterkere integrering i regionen. Barn og unges kunnskap om og tilgang til nordisk kultur, kulturarv og nordiske språk, inkludert tegnspråk, bidrar til samhørighet og trivsel og gir muligheter for kreativ utvikling, ytringskultur og demokratisk deltakelse.

Kultursamarbeidet skal understøtte kulturen som et allment samfunns gode og et sterkt og mangfoldig kulturliv som er inkluderende og tilgjengelig for alle. Det språkpolitiske samarbeidet skal videreføres og prioriteres, med vekt på bevaring av små språk i Norden, utvikling av språkteknologi og utvikling av barn og unges kultur- og språkforståelse. Den nordiske deklarasjonen om språkpolitikk skal følges opp i samarbeid med Ministerrådet for utdanning og forskning (MR-U).

Delmål 3.1: Gode og forutsigbare rammer for kultursamarbeid i Norden er sikret.

Delmål 3.2: Deltakelse i kulturlivet i Norden som fremmer inkludering, mangfold og likestilling, har økt.

Delmål 3.3: Barn og unges interesse for og bruk av kultur og språk i Norden er styrket.

Mål 4: Kultursektorens og mediens rolle i beredskap for kriser og i møte med digitalisering og ny teknologi er fremmet

Et sosialt bærekraftig Norden

Tilgang til kultur og kulturarv styrker sivilsamfunnets utvikling, motstandskraft og gjenoppbygging under kriser og krig. Frie og uavhengige medier, ytringsfrihet og kunstnerisk frihet gjør regionen bedre rustet i møte med kriser og trusler. Økt nordisk samarbeid og konkrete innsatser for å motvirke desinformasjon skal vektlegges. I en tid preget av store samfunnsendringer og teknologisk utvikling skal nordiske innsatser bidra til bedre og mer effektive og målrettede løsninger i samarbeid med relevante sektorer.

Delmål 4.1: Nordisk samarbeid og erfaringsutveksling om beredskap i kultursektoren er etablert.

Delmål 4.2: Ytringsfrihet og kunstnerisk frihet i Norden er fremmet gjennom økt fokus på kultursektorens og medienes frie og uavhengige rolle.

Delmål 4.3: Nordisk samarbeid om kultur- og mediepolitiske utfordringer som følge av ny teknologi, kunstig intelligens (AI) og teknologigigantenes påvirkning på den demokratiske samtalen, herunder påvirkning på barn og unges velferd og trivsel, er styrket.

Oppfølging og evaluering av samarbeidsprogrammet

Samarbeidsprogrammet gjelder for 2025–2030, men er inndelt i to treårige arbeidsplaner, 2025–2027 og 2028–2030.

Det vil bli gjennomført en evaluering etter den første treårsperioden. Basert på denne kan ministerrådet gjøre justeringer i samarbeidsprogrammene og få innspill til hvordan arbeidsplanen for den siste perioden bør utformes.

Om denne publikasjon

Nordisk ministerråds samarbeidsprogram for kultur 2025–2030

PolitikNord 2024:734

ISBN 978-92-893-7941-0 (PDF)

ISBN 978-92-893-7942-7 (ONLINE)

<http://dx.doi.org/10.6027/politknord2024-734>

© Nordisk ministerråd 2024

Ikon på forside: Knud Andersen

Politiske prioriteringer: *Finnish National Opera and Ballet with Tero Saarinen*. Foto: Mikki Kunttu/Visit Finland,

Mål 1: *House To Watch The Sunset (2015) by Swiss artist Not Vital*. Foto: Kim Hansen/Louisiana Museum of Modern Art

Mål 2: *Helsinki Biennale 2021*. Foto: Mariia Kauppi/Visit Finland

Mål 3: *Room for Children*. Foto: Ann-Sofi Rosenkvist/imagebank.sweden.se

Mål 4: *Street art i København*, Foto: Ida-Lina Strang

Publisert: Oktober 2024

Nordisk ministerråd

Nordens Hus, Ved Stranden 18, DK-1061 København, www.norden.org

Les flere nordiske publikasjoner: www.norden.org/no/publikasjoner